

Чарівні казки

Чарівна ліхтарня

Чарівна ліхтарня

Не знаю, коли і де то було, лише чув я від свого діда, що жив на світі цар Чорнокнижник. Не було такої книжки, аби він не прочитав, не було такого, аби він не знав.

Одного разу став читати нову книжку і дочитався, що в царя з неблизької землі є дуже гарна дочка, але не може вона ні за кого заміж вийти. А в другій книзі прочитав, ніби десь є така гора, що в тій горі є двері, а за тими дверима — царство, а в тім царстві схована ліхтарня, а в ліхтарні дванадцять дівчат пісень чарівних співають.

Став цар далі читати. І з третьої книги довідався, що в однієї вдови є дуже сильний син. Притулить він до тих дверей свою руку, і гора відчиниться. Цар був хитрим і сам пішов наймати того хлопця до себе на службу. Довго йшов чи не довго, а побачив на пасовиську, як десять хлопців б'ють одного, меншого, і нічого не можуть із ним зробити.

Крикнув цар, і всі десять, як горобці, розлетілися. Залишився той, що його били.

Став цар із ним до розмови і дізнався, що зустрівся із вдовиним сином, про якого читав у книзі.

— А за що били тебе? — питає цар.

— Та я сказав їм, що колись царем буду.

Чорнокнижник на ті слова не звернув уваги, а пішов до його матері, поклонився і почав просити, аби відпустила свого сина на рік до нього на службу. Розплакалася бідна жінка:

— Та змилюйтеся, царю, якби не він, то я б давно не жила на цьому світі. Він мене, слабу, годує і доглядає.

— Не плач, жінко. Я тобі за нього стільки грошей дам, що будеш ти гарно жити, і твої внуки, і ще правнукам залишиш.

Цареві перечити не будеш. І хотіла чи не хотіла мати, але мусив син збиратися з царем у дорогу.

Пішли вони прямо до тієї гори, що в ній є двері, а за тими дверима — царство, а в тім царстві схована ліхтарня, а в ліхтарні дванадцять дівчат пісень чарівних співають.

Каже Чорнокнижник.

— Ану, приклади руку до цих дверей.

Лише торкнув хлопець двері, як вони відчинилися.

— Тепер іди туди, — каже цар, — і винеси мені ліхтарню.

Переступив хлопець поріг і стежною пішов до такого царства, якого ще ніколи не бачив.

Йде він, іде та й бачить, що на траві сидить сивий дідो і читає книжку. То був чарівник.

Вклонився йому хлопець:

— Добрий день!

Підвів здивовано свої очі дід:

— Здоров був! Скільки я тут, то ще живої душі з того світу не було. Чого ти сюди завітав?

Хлопець тоді розповідає:

— Цар Чорнокнижник найняв мене в матері і послав сюди, аби я приніс йому ліхтарню.

Подумав дід і каже:

— Йди цією стежною далі й побачиш столик, а на тому столику стоятиме ліхтарня. Три рази обійдеш його і тоді бери. Далі не смій іти, бо ще не час тобі. Коли повернешся до дверей, то поки не переступиш поріг, Чорнокнижникові ліхтарню не віддавай, бо лихо буде.

Подякував легінь і пішов. Скоро побачив столик, обійшов його, взяв ліхтарню і повертається назад тією ж стежною. Дідо читає і уваги на нього не звертає.

Дійшов до дверей, доторкнувся до клямки, і двері відчинилися.

Чорнокнижник скочив на ноги і каже:

— Давай ліхтарню!

— Коли я тобі віддам її, то вже звідси не вийду.

Почав Чорнокнижник кричати, а тим часом двері зачинилися, і хлопець залишився з ліхтарнею на тому світі. Скільки не тиснув на двері, скільки не бив кулаками, але вони навіть не скрипнули.

Затремтіли руки й ноги зі страху, бо не знає легінь, що йому робити. Раптом чує коло себе якийсь спів. А хто співає — не бачить.

Шукав, шукав, але нікого не знайшов і знову повернувся до ліхтарні. Побачив усередині дванадцять малесеньких дівчаток. Найкрасивіша серед тих красунь питає:

— Чого хочеш, володарю?

— Нічого не хочу, лише побачити свою маму і хату, де я народився і вирів.

Лише промовив ці слова, як звівся вітер, двері відчинилися, і протягом винесло його разом із ліхтарнею до рідного дому.

Зраділа мати. А він подивився на неї і очам своїм не повірив — аж почорніла з жури.

Чорнокнижник обманув її — не дав грошей. Тоді легінь від ліхтарні зажадав грошей.

Живуть собі щасливо син із матір'ю у рідному селі, за біду й не чують. Аж якось легінь довідався про царську дочку, що не може вийти заміж, хоч дуже-дуже гарна. Хто її хоче, того вона не хоче, а кого вона хоче, той її не хоче. Із нею хотів одружитися цар Чорнокнижник, але знав, що вона його не схоче, і вирішив дістати чарівну ліхтарню, зачарувати дівчину.

Хлопець довго не думав, вирішив і собі спробувати щастя. Попросив від ліхтарні:

— Допоможи мені посватати цареву дочку, до котрої сватався Чорнокнижник.

— Добре. Чекай.

Минає день, другий, а може, місяць, і приходить хлопцеві повістка до війська.

Взяв із собою лише ліхтарню і пішов служити. За місяць став капралом, за півроку — сержантом, а за рік був уже офіцером. І так йому добре служба йшла, що на другий рік генеральську силу мав, а на третій — став царським маршалом. А як уже він міністр, то не соромно батькові за нього свою єдину доньку віддати.

Поженилися молоді, і цар їм побудував окремий палац.

А Чорнокнижник про все вичитав, і дуже його мучила заздрість, що таке велике царство попадеться не йому, а простому вдовиному синові. Думав, думав та й придумав. Пішов до майстра і замовив багато ліхтарень. Сам переодягся за мініяйла і з тими ліхтарнями поїхав до міста, де живе цар. Допитався, де міністрів палац, охороні показав царський мандат, і його пропустили з ліхтарнями: казав, що це подарунок міністрові.

А міністр якраз спав. Його жінка читала книжку і дуже здивувалася, як побачила в себе мініяйла.

— За невелику доплату мініяю ліхтарні.

Одна ліхтарня дуже сподобалася жінці міністра, і захотілось їй приємне зробити чоловікові. Дала Чорнокнижникові стару, а на те місце повісила нову.

Спить собі міністр і гадки не має, що сталося. Тим часом Чорнокнижник вийшов за місто і наказав ліхтарні:

— Хочу, аби міністрів палац пішов під землю, а на тому місці зробилося озеро. Хай міністр з ліжком плаває посеред озера, а я з його жінкою хочу жити аж за Синім морем у ще кращому палаці.

Лише сказав це Чорнокнижник, як палацу не стало. Міністра разом із ліжком винесло на середину озера, що тут же зробилося, а царя Чорнокнижника разом із міністровою жоною понесло попід хмари аж за третє Сине море, де вже був незвичайної краси палац.

Їде вранці цар дітей своїх провідати, а там уже ні палацу, ні слуг — лише озеро, а посередині на ліжку сонний зять плаває.

Наказав цар своїм слугам притягнути міністра до берега.

Розбудили його. Питає цар, що сталося, а міністр і слова сказати не може. Стоїть як камінь.

Почали тіло царівни шукати, але ніде не знайшли. Розсердився цар і каже:

— Говори, якою смертю хочеш загинути? Чи кінями розірвати тебе, чи повісити?

Подумав міністр і каже:

— Та вам однаково, пресвітлий царю, чи я буду жити, чи я буду гнити. Відпустіть мене ліпше у світ широкий, піду я шукати свою жінку, а вашу дочку.

— Добре,— відповів цар.— Аби я не чув, що ти в моїй державі! А як почую, то мої слуги розведуть із терня ватру і спалять тебе живцем.

Попрощався міністр — хоч уже й не міністр — і пішов у світ широкий. Довго ходив, аж поки у незнайомому царстві не знайшов високої гори. Дивиться він наверх, а там три чорти б'ються, аж шерсть із них летить.

Вилазить він туди і питає:

— Що ви тут не поділили?

Перестали чорти битися і дивляться на нього, бо дивно їм, як він сюди потрапив і не боїться їх... Нарешті один із них каже:

— Як наш батько помирав, то залишив нам у спадщину три речі, шапку-невидимку, черевики-скороходи і люту шаблю, з якою можна все завоювати, що бачить око. Не встиг лише сказати, що кому належить.

— Не бийтеся,— каже міністр.— Я вас розсуджу.

— Ми вже три роки б'ємося і ніяк не можемо розсудитися, а як ти нас розсудиш?

— Бачите он на тій горі гранітну брилу?

— Бачимо,— відповідають чорти.

— Хто з вас першим добіжить туди, виріє з землі той камінь, скотить униз, а потім знову винесе на гору і положить на місце, той візьме із цих речей те, що захоче.

Чорти зірвалися із місця і втрюх почали виривати із землі брилу, за якийсь час скотили її і вже б'ються, кому нести. Нарешті кривий чорт вхопив брилу на плече і поніс.

А наш міністр шапку на голову, шаблю до боку, черевики на ноги — і в дорогу.

Летить він попід хмари на схід і дивиться, де сісти. Аж бачить — чорти за ним женуться. Шаблею махнув направо і наліво — і голови їх повідлітали.

Був над якоюсь пустелею, коли нарешті побачив світло. Спустився коло хатинки на курячій лапці з одним вікном. Заглянув досередини. Побачив тисячолітню бабусю. Постукав і зайшов.

— Хто ти є? — питає стара баба.

— Я прісна душа,— відповідає.

— Відколи світ світом, тут ще живої душі не було. А як ти сюди потрапив?

— Я вже сім років розшукую свою дружину і не можу знайти. Прийміть мене переночувати, а вранці я піду собі далі.

— У мене син Вітер,— відповідає стара.— Як прилетить сердитий, то погубить тебе, а мені шкода, щоб ти гинув.

— Не страшно мені помирати. Прийміть, бо я дуже втомлений.

Положила його спати, а через якийсь час летить її син Вітер.

— Впустіть, мамо! — гукає з-під вікна.— Чую, що прісна душа в нашій хаті є.

Накрила вона міністра коритом, а сама Вітра до хати впустила.

— Нема нікого, сину.

— Ні, є.

Побачила мати, що не сердитий син, і підняла корито.

— Як ти сюди забрів? — питає Вітер.— Відколи світ світом, а я Вітром, тут ще прісної душі не було.

— Я вже сім років розшукую свою дружину і не знаю, де вона. Подивився на нього Вітер і каже:

— Твоя жона за Синім морем із царем Чорнокнижником. Хоч ти маєш три чарівні речі, але туди не доберешся, бо замерзнеш або згориш у дорозі.

Переночували, а рано-вранці Вітер і каже:

— Гаразд, сідай мені на плече, і полетимо.

Летять вони та летять, аж показалося Червоне море. Кипить воно, зверху сонце припікає. Почав кричати та стогнати міністр:

— Що тобі треба? — питає Вітер.

— Йой! Гину! Пече!

Дихнув холодом Вітер, і перелетіли через Червоне море. Летять понад Білим. Що знизу лютим холодом тягне, а що зверху ще холоднішим.

Знову кричить міністр:

— На мені лід! Гину!

Подихав теплом Вітер, і перелетіли через Біле море. Перебралися й через Синє. Сіли просто під палацом, у якому Чорнокнижник із чужою дружиною живе.

Подякував міністр Вітрові, надів шапку-невидимку і ввійшов до палацу. І застає, як його жінка із Чорнокнижником грає у карти. Сів він коло них і дивиться, хто виграє, а хто програє.

Поки вигравав Чорнокнижник, то він нічого не робив, а як той програв, з усієї сили луснув його поза вуха.

Розлютився Чорнокнижник на міністрову жінку:

— Я тобі дав виграти, а ти ще б'єш мене!

Ще раз дістав цар поза вуха. Жінка з дива кинулась навтьоки, він — за нею. Міністр тоді ліхтарню в руки, вийшов надвір і попросив:

— Зроби так, аби цей палац пішов на дно, як мій колись. Чорнокнижник нехай плаває посеред озера на ліжку, а я хочу жити на батьківщині у такому палаці, до якого ведуть срібні мости із золотим поруччям.

Лише сказав це, як Вітер захопив його і дружину. А на ранок вони вже були у своєму палаці.

Зайшов до палацу старий цар, втішився, святкувати свято наказав і зятеві корону передав.